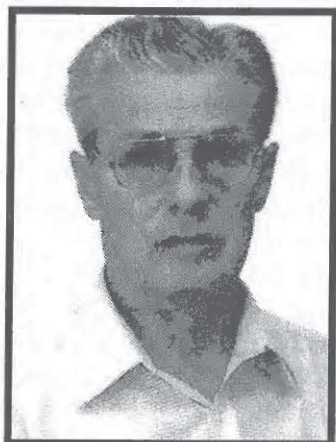


IN MEMORIAM

DR. AHMED HADŽIROVIĆ (1935.-2002.)



Historiografska znanost i muzeologija ostali su bez još jednog od svojih pregalaca. Dr. Ahmed Hadžirović se 2. srpnja o.g. pridružio sve brojnijem ešelonu znanstvenika – historioografa koji nas napuštaju: dr. Handžić, dr. Šunjić, dr. Tepić, dr. Nilević, dr. Sućeska. Taj i ti odlasci su tim teži i bolniji što praznine u branši, kojoj je rahmetlija pripadao, po prirodi metijea kojim se bavio, nije nimalo lako i brzo popunjavati. Nažalost, nama svima koji ostajemo, koji smo ga poznavali, ostaju sjećanja na djelo i osobine koje su ga krasile.

Ove redove pišem kao jedan od njegovih, prije svega, profesionalnih suputnika, ali stjecajem okolnosti i životnih supatnika (u lijepom i onom težem smislu riječi, jer niti njega niti njegovu generaciju život nije uvijek milovao).

Imao sam sreću i zadovoljstvo da, kao bruceš, daleke 1956.g. u Đulaginom dvoru, gdje se tada nalazio Filozofski fakultet, među godinu dana starijim kolegicama i kolegama, naiđem na jednog koji će mi od tada do ovih dana biti posebno i drag, i poštovan, iz više razloga.

Tada nisam mogao znati da je Ahmed ugledao svjetlo dana 1. svibnja 1935.g. u Sarajevu, da je Vratničanin, da je prva saznanja i predodžbe o životu spoznao u čaršiji, u terzijskoj radnji oca mu Bajre. Pozadinu i značaj ovih podataka sam, i te kako, osjetio u dugim godinama našeg drugovanja. Nisam ni mogao znati da je 1942.g. pošao

u osnovnu školu, završio dva razreda, pa je prekinuo, a 1946. nastavio gimnaziju, pa poslije male mature upisao učiteljsku školu. I ove, na prvi pogled suhoparne, činjenice u mozaiku života Ahmeda Hadžirovića imale su određeno značenje.

Bila je to mladost ispunjena iskušenjima koje su nametali okupacija i rat. Da li slučajno ili ne, ne znam, ali je znakovito da se Ahmed 1949. godine obreo u prvoj redovitoj (četverogodišnjoj) poslijeratnoj generaciji Učiteljske škole u Sarajevu. Od 1953. godine, kada ju je završio, započinje njegov sustavni rad na samoeduciranju i educiranju drugih. Hadžirovićev životni put je paradigmatičan za njegovu generaciju uopće. Ni kao rođeni Sarajlija nije mogao da reflektira na zaposlenje u rodnom gradu. Kao i mnoge druge njemu slične, po potrebama tadašnje kadrovske kombinatorike raspoređuju ga u bivši rogatički srez da učiteljuje i upravlja školom. Nakon dvije godine napušta započetu karijeru učitelja, i upisavši se na grupu historije 1955. godine, postaje redoviti student Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Stvari dolaze na svoje. Ispoljena upornost i marljivost se lako uočavaju i netom završeni student (za nepune četiri godine je diplomirao), nakon samo 11 dana od sticanja diplome, biva izabran za asistenta u **Institutu za proučavanje istorije radničkog pokreta**, sada **Institutu za istoriju**. Zapocinje karijera znanstvenika. Opet **ab ovo** – od početka. Opet pionirski rad. U toj jedinoj instituciji takve vrste u Republici, koja je počela, takoreći, od nule, bez školovanog istraživačkog kadra, ali vođena rukom inventivnog, vizionarski nadahnutog i opredjeljenog, nadasve upornog direktora, kakav je bio Enver Redžić, stasavao je tim istraživača čiji je nezamjenjivi član bio i Ahmed Hadžirović. U Institutu Hadžirović je tijekom dvadesetak godina (1960-1979) prošao sve faze sazrijevanja i napredovanja – od asistenta do naučnog savjetnika.

Stjecajem okolnosti, i životnih i profesionalnih, stalno sam i na Fakultetu i u Institutu bio korak iza njega, a dobrim dijelom rame uz rame, pa si zbog toga dajem pravo vjerodostojno svjedočiti za dio Ahmedovog životnog puta koji se odnosi na naučni angažman. Stjecajem okolnosti bili smo istraživači na istom periodu povijesti Bosne i Hercegovine – međuratnom. Koliko je bilo sličnosti, toliko je bili i razlika - Ahmed se dugi niz godina seriozno bavio jednom oblašću koja nije bila, danas bi rekli "top tema" - historijatom sindikalnog pokreta i tarifno-štrajkačkim akcijama u BiH u periodu od 1935. do 1941. godine. Nužno je istaći još jednu činjenicu koja je dvostruko zanimljiva. Za kraće od jednog desetljeća Ahmed je stekao titulu doktora znanosti, naglasio bih, **prvi** u Institutu – činjenica koja govori sama za sebe o predanosti poslu za koji se opredijelio i iz koje se dobro uočava dužina ili kratkoća pređenog puta. Ta "viza na nauku" - stepen doktora historijskih znanosti, imala je i drugu stranu. Nakon objavljene prve monografije – disertacije, došla je i druga, pa tri knjige građe, pedesetak različitih oblika znanstvenih priopćavanja (studija, članaka, rasprava u različitim znanstvenim ali i stručnim časopisima). Kolikogod izgledali, na oko, "sitni prilozi" (misli se na obim), njihova raznovrsnost i brojnost je impresivna. To

se odnosi na preko 800 kronoloških jedinica u dvije knjige kronologija, zatim dvadesetak enciklopedijskih jedinica, preko 200 kritika, osvrti i prikaza pretežito historio-grafskog karaktera.

Dr. Hadžirović je češće nego njegove kolege bio prisutan i u elektronskim medijima – televizijskim i radio emisijama, dajući na taj način tako potreban obol populariziranju historijske znanosti, što je imalo svoje pozitivne efekte zbog često prisutnih tendencija njenog profaniranja.

U Hadžirovićevom dugom i bogatom životopisu naići ćemo i na one aktivnosti koje je ispoljavao na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji – godišnjim skupštinama “Društva istoričara Bosne i Hercegovine”, kongresima jugoslavenskih povjesničara, simpozijima – i tuzemnim i inozemnim (Linz, Sofija, Moskva, Bratislava). Kao iskusnom povjениčaru zapadala ga je često zadaća da recenzira knjige i udžbenike, referate za izbor u zvanja i unapređenja, a po prirodi posla biran je u sastave niza redakcija.

Dugi period samoupravljanja, brojnih sindikalnih, partijskih i stručno znanstvenih sastanaka bio je neobičan po nenadmašenom konceptu traćenja vremena, ali i “ispitu” naših karaktera i mentaliteta. Tu je dolazila, u najboljem smislu riječi, ona životna mudrost koju je Ahmed najvjerojatnije ponio iz svoje obitelji i kraja u kome je rastao i sazrijevao kao ličnost. Njega je u pravilu krasila mimoća, odmjerjenost, tolerancija, poštovanje drugosti i drugoga. U onim (sada vidimo koliko stupidnim) borbama i “prepućavanjima” oko, činilo se, životno važnih bodova i kojeg dinara više na platnoj listi, te osobine, ovako retrospektivno gledajući, bivaju još veće, još ljepše.

Od 1984. do prerane smrti dr. Hadžirović je obavljao najodgovorniju dužnost u Muzeju revolucije, odnosno Historijskom muzeju. Opet iz početka. Sada kao historičar i, prije svega, muzealac. Na ovom mjestu on je naslijedio neke svoje uspješne predšasnike, sretno simbiotički ujedinjavajući dvije tako srodne i bliske struke – historiografsku i muzeološku. Ta nam je faza djelatnosti dr. Hadžirovića možda svima bliža nego ona prva. Prvu je, bukvalno, trebalo konzultirati i pratiti **in continuo**, a ova druga je bila otvorena – ko na dlanu svima, barem u onoj završnoj fazi – na izložbama. I tu je, po prirodi stvari, uloga direktora primarna. Ta vezanost kolektiva i direktora **primus inter pares**, kakav je bio doktor Hadžirović svima je dobro znana. Pogotovo je ona došla do izražaja u za Muzej najtežem periodu od onih dana kada je započinjao djelatnosti u prostorima Vijećnice. Bilo je to vrijeme “biti ili ne biti”. Priča je to na kojoj ne treba trošiti mnogo riječi jer bi izgubile na značaju i na ljepoti. Trebalo je “biti i opstati” na, najbukvalnije rečeno, prvoj crti. Ahmed je u ovoj posljednjoj deceniji života i rada vodio bespoštednu borbu za Muzej, kome je prijetila fizička opasnost nestanka, ali i nevidljive **Scile i Haribde**. Od onih koji su ga htjeli ukinuti do onih koji nisu (kao ni za druge slične institucije niti, shodno vremenu i uvjetima života i rada) znali, neki niti htjeli, iznaći rješenja. Pratio sam s ko-

legama tu njegovu borbu iz blizine. Četiri godine Upravni odbor muzeja pokušavao je nemoguće – spasiti i održati instituciju koja je imala prošlost, a trebalo je da ima i budućnost. I uspio je. Ta ni malo laka, a niti jednostavna borba i sraz Ahmedovih ličnih osobina s izazovima vremena jedan su od razloga njegovog preranog odlaska na “vječni put”.

Parafrazirao bih hadis u kojem se govori da na ovom svijetu treba: ili sagraditi česmu, ili ostaviti potomstvo ili napisati knjigu. Ahmed je, neka mi bude dozvoljeno završiti, ispunio sve tri zadaće. Sa suprugom Eminom ostavio je iza sebe dva sina, Adnana i Nihada, napisao je dvije knjige, a česmu je zamijenio “izvorima znanja”, prvo kao učitelj, a potkraj života predajući studentima Filozofskog fakulteta u Tuzli svoje bogato znanje. Hvala mu na svemu što je uradio. ■

Tomislav Išek